

LOIOLAKO BISITARIAK

Patxi Altuna S.J.

Urak goraxeagotik hartuko ditut, gehiegi luzatu gabe, halere.

Berrogeita zortzi urte baino gehiagoko erbestaldia –azken arte bizirik iraun zutenek hori, lehenago hil zirenek gutxiago, noski– Italian egin ondoren, berriz Euskal Herrira bizirik itzuli ziren jesuita euskaldunak eta etxera 1816an iritsi zirenak 22 izan ziren. Loiolako etxeaz jabetu eta zaintzeko hiru apaiz jesuita eta anaia laguntzaile bat gelditu ziren.

1820an iraitzi egin bazituen ere, hiru urte geroago berriz legeztatu zituen Fernando VII.ak berak eta urte horretantxe, 1823an, kokatu zirela jesuitak Loiolan esan daiteke. Lehen errektore-ordea bizkaitar bat izan zen, Diego de Goitia aita, bere beste anaia batekin batera Italiako desterru osa pairatu zuena. Urtebete bakarrik izan zen kargudun.

Ondoren beste hiru euskaldunek hartu zuten agintaritza bera: Juan de Kortazarrek, Juan de Etxezarragak eta Angel Bizente Zabaletak. Lauren artean zortzi urte bakarrik egon ziren agintean. Halako triskantza egin zuen Italiak haien gorputzetan!

Karlisten lehen gerratea zartatu zenean (1833-40), aita Jose de Etxezarreta zen Loiolan buru (ikusten den bezala, denak euskaldunak!). Beste disoluzioa sortzen da 1835ean, baina Loiolako biztanleengan ez zuen ondoriorik izan, eskerak Karlos V.ari, boterea berea baitzuen inguru guzti honetan eta handiagoan.

Loiolako Egunkariaz, etxeko aita idazle on batek idatzi ohi zuenaz gain, badira bi album “de firmas de personas que visitaron esta Santa Casa, o hicieron Ejercicios: 1844-1870”. Horietatik bigarrena bakarrik aletuko dut nik, hoguei lehenbiziko urteetan Loiolan barrena zein pertsona ibili ziren ikusteko.

- Gipuzkoako Probintziako Diputadu jaun Juan Lorenzo de Fernandez sinadura da lehenbizikoa, 1844ko ekaineko 17koa.
- Irailaren 3an "Don Pedro Añibarro, presbítero exclaustro" darraio.
- Horien ondoren hiruzpalau saileko jende nobleren zerrenda dator, handikiro iragarria: "1855. Enero. Muchos y distinguidos personajes han visitado este grandioso edificio hasta julio de 1859, entre ellos NAPOLEON, el vascófilo en 1856; el barón de Rotschild [sic] y el rey de Würtemberg en 1857; y los emperadores franceses el día 27 de Septiembre de 1858".
- "14 Oct. 1863, L'abbé Haristoy, vicaire de Hasparren. France".
- "3 Febr. 1864. P. Barbier y Et-en Lissardy, de St. Dizier, France".
- "Gaur Agostoaren iruban icusi guenduen chit gogo onez Eche Santu eta Loyolaco jaureguiyau. Nere lagunen icenian José Ecequiel de Zugasti, 1865".
- Hurrengoak ere NAPOLEONEK adinako letra merezi du. Lastima gazteleraz egona! "A 20 de Julio del año 1865 SANTIAGO DE ARANA y su esposa Pascuala de Goiri con sus hijos Lucila de Arana, Francisca, Juan y SABINO DE ARANA".
- Ez dira falta bere oroigarria bertsotan utzi nahi dutenak, egin dituzten Gogojardunek on egin dietela aitortuz:

- Aita San Ignacioren
Eche eder aundian
Ederqui egondu nitzan
Zortzi egunian:
Motrico-ra noa ni
Obetuta ustian,
Gogoz biurtuco naiz
Datorren urtian.

- Motricutic etorria
esan dezaten eguia:
arrituric an guelditu nitzan
icusiric ain eche andia
San Ignacioren jaureguia.
18-VII-1866 (?)
Carriquino (?)

Abenduaren 23an, 1865an
Lucio Uzabal, Pbro.

- Latinezko bertsoz taxaturiko bat ere ez da falta. Jesuita batena, hain zuzen. Distiko bat moldatu du: Bernardus valles, colles Benedictus amat, bat,

Oppida Franciscus, magnas Ignatius urbes
19-VII-1866
Joseph Ignatius Iturbe, SJ

– “El mismo dia y año (30-VII-1866)” (bizkaitarrek hogeita hamarreen, ez hamaikan, baitute San Inazio eguna ospatzen) “le cupo también admirar esta grandiosa obra por la gracia de Dios, Felix Ubillos”.

– “Monsieur et Madame W. VANEYS d’Amsterdam (Hollande). 22 Aout 1866. W.J. Van Eys”.

– Jauregui miragarri

Loyola maitea:

Munduba erori ezdedin

Zuti egon zaitea..... Teresa Celaya (31-VIII-1866)

– “Agorraren bederatzian Rosario Cardan hernanitarra Aita S. Ignacio maitiaren Jauregui galant eta eche eder pollita icusi cituen bere senar Segundo de Rezolarequin (1866)”.

– Ignaciori seguitu eta

Virtutean aurrera

au da Aita on orri

gusto ematea.

Inguraturic gucioc

alcarren ondora

ezan daygon gucioc

sure soldaduac guera..... Pedro de Arambarri (9-IX-66)

– Emile, Jules et H. Gautier (12-IX-66)

– Agorraren 14an bisita neben Loyola, Jose Hemeterio de Garatea.

– Ibai-ederren zelayetan jayo nizan, Pedro Zuazola (14-IX-66)

– Agorraren amazpiyan visitatu nuban Jose Manuel Oraa eta Pedro Saiz Gonzalezen compañian eche santu au: Pedro M. Oraa, Jose Angel Aramburu, Pedro Sainz Gonzalez.

– *Urriaren seian:*

1) Milla ta zorcireunda

Irurogueita

Habanatic nendorren

Onzi chit andian,

Ignacioren erritarrac

Guerade Azpeitian

Orra zorcico bat guc

Eusquera garbian

2) Agur San Ignacio

Echera banua

Zuri bisita eguiña

Ezdet nic damua

Mundu guztian cera

Santu otz andicua

Azpeitiarran gandican

Guztiz maitatua

3) Orra gure icenac

Urriaren seian

Berriz etorrico naiz

Datorrenaen byan

Ondo confesatzera

Eusquera garbian

José Manuel Azcune

José María de Alverdi

– *Urriaren ogeita biyan:*

(Semea jesuita guraso batena)

Loyolara etorri naiz

Semea ycustera

Eta San Ignaciyo

Visitatuzera:

Jarduntza santubetan

Alay egonguera

Alaytasunez ere

Juango naiz echera

Esperanzaz beteric;

Viurtzeco atzera.....M^a Luisa Sorazabal

Agur ona Loyolari

Ichaso apaindura

Zarauz-co caya

Aundizquien gortea

Ta erregue-egon gaya!

Erri maitea! Zu Utziric

Naiz etorri alaya

Loyola icustatzera

Jauregui galaya!

2

Baña berriz joan bear

Jayoterra aldera...

Ay! nic aice-egaletan

Zarauz-co ibarrera

Loyola alda al-baneza

Ichasoen ertzera!...

Bagoaz, baña emen biotzez

Gueldituzten guera.

(Recuerdo de una Zarauztarra

27 Nov. 1866. P.A.

A la Iglesia de Loyola, 1866

En esta cúpula entré

Y cuando de ella salí,

Tan inmenso a Dios hallé

Cuanto pequeño me ví.

(Lart. en el pórtico)

Eliza galant au icustean

Jaungoico jauna aín andiua

Arquitu nuen nere beguietan

Nola ni ecerez chiquiua

Aita San Ignacioren

Jauregui ederrian

Eguitade onetan

Gu egon guinian.

Mariaganen laguntasunaz

ta Jaunaren graciaz

Bici modu barri bat

Daruagu gueugaz. OAR

1867

Loyola eder au icusirican

pozez beteric

Urrengo urtean berriz onera

(Francisco Alduncin)

Zurezat Ignacio cantatzen

Ona emen guera jartzen

Zein pozic

Zuc ala nai izanic.

Zure mirariac

Ditugu esaten

Eta alabantzac

Dizquizugula ematen

Laguntzen diguzula gogotic

Orain zauden zerutic. Bagoaz

2

Guc jaquiteco orduan

Biurtzeco asmo eramanic
Eche onena
Beti oroimena
Degu izango aztu bagueric (2 Mayo).

Zarauztic etorri naiz
Loyola andi onera;
Oroimen ederra det
Eramango echera.
Uztaillaren 8an, 1867garren urtean
Francisco Vidaurre

8 Agosto 1867
Isidro de Berriochoa
padre del Ilmo. Señor
FRAY VALENTIN DE BERRIOCHOA
Obispo de Tonquin Sentran.
El mismo dia de los sobredichos Señores
el condiscípulo y compañero de Órdenes
del Ilmo. Sr. BERRIOCHOA,
martir del Tonquín, natural de Elorrio
Luis Ignacio de Borda.

Zuc cer lecu ceruan
Irabaci cenduan
Zure vicitza santuan
Ala onratzeco altzategun moduan
Munduan
Guc jaquin nai
Guenduque bai
Zure bicitza doasua.

Versoac jartzeco
Gayac villatzeco
Zuzen paratzeco
Gero cantatzeco
Aingueru santuaquin
Zure Bicitza
Ederra bear degu guc jaquin
Guc bear dugu
Guc jaquin.
(Garagar Illaren 23an)

Mi saludo aquí te doy,
Patrón de las Provincias vascas;
Justo es, pues, te complazcas
En que te visitemos hoy...
Tú que fuiste valiente guerrero
Soldado de almas y templanzas
Nunca temiste las lanzas
Ni otro mortífero acero.
No creo pedirte en vano
Tu ayuda y protección,
Tu gracia y bendición
Para mi querido hermano.
Agosto 10 del año de 1867
Andrés de Obieta